

h-ḡēḡḡ-G, ḡ-GḡmÄ-zzÄü

འབྲེག་འཛིན་གྲོ་བུ་སྐྱོད་གྲྀ་ལྟོས་ལྟོས་

TESI ENVIRONMENTAL AWARENESS MOVEMENT

Ratoe Chuwar House

Kharadanda Road, Gangkyi

Dharamsala, HP, 176215, INDIA

Tesi Wisdom Series

ḡḡÄ-zYÄ-GmP-¼ḡÄ-YŶ

¼P-¼ḡÄ-zb-ḡḡÄ-^ÄÇḡ-hX¼ḡÄ-Yḡ
mÄ-¼BÄ-Æḡ-VGÄ-^ḡḡÄ-¼ḡÄ-ḡf°-Mm-
Tm-HḡÄ-Hḡ-q°ḡḡÄ-Æḡ-Yḡh¼-»b-q-hi
mḡḡ-HḡX-Ä-ḡUḡPÄ-°zḡ-hP-ü ¼iBÄ-
Æḡ-VGÄ-^ḡ-I PÄü ÇzÄ-hihX-^ḡḡ»ḡ-
GmÄ-ÇḡÄ-ÄḡÄ-hP-zÇḡ-m-hi®-ḡ-Hḡḡ-
°Fḡ-Viz-Yḡ-ḡḡ»P-ü hP-GḡX-°hḡ¼ḡ
BÄ-Æḡ-VGÄ-ḡP-qḡYḡ-^Çḡ-hYḡ-z¼-
zdḡm°²ḡ-Jḡ»ḡ-I ḡP-Ä¼-¼iBÄ-Æḡ-
VGÄ-Æḡ-Bḡ, Ä-hP-, ḡ-zYḡ-q°ḡzÄ-
°hḡ¼P-¼ḡÄ-±Ä-Gḡh-±ḡ-ḡ-h-^ḡP-mÄ-
Çḡ-Mḡ-ḡḡ-qḡÄ-¼ḡÄ-^ḡÄ-Hḡ-q¼-zdḡm-
mÄ-M¾-uḡḡP-zb-ḡḡÄ-ḡVh-Pm-q-wḡ-
zYḡ»b-qÄü ¼P-¼ḡÄ-Lm-GYḡ-±P-ḡÄ-
zb-ḡḡÄ-^ḡ±m-ḡfḡ-Wiḡfḡ-Gbḡ-ḡU
fḡ¼P-ḡḡÄ-^YzÄ-°iḡ-ḡY-ḡ°ḡḡ-
Çḡ-ḡÄ-hP-ü G, ḡḡḡÄü Æḡ-ḡḡÄü ḡ-
YḡḡÄ-zh-uh-^-z-mÄ-ḡḡmP-z°ḡḡÄ-
°WGÄ-°±¾üü

“P-¼P-±ḡPÄ-GmÄ-i P-
GmÄ-^ḡḡ-hrb-ḡk-q°ḡ
ḡḡÄ-Äḡ¼ḡḡ¾ḡÄ-»b-
q°ḡḡÄ-Äḡ¼ḡḡ nḡ-
hrb-^ḡ¾-¾Ä-fḡ-q°ḡ
VÄ-hP-°Wḡ-dim-Hḡḡ-
GYḡ-hP-ÄÄ-»ḡ»b-zÇḡk-
q-hPḡḡ-mÄ-P-±Ä-zb-
q°ḡḡXḡḡḡḡḡ¼ḡ-
ḡGbḡÄü hḡÄ-ḡ-h-^ḡḡ
¾ḡÄ-¾Çḡ-G, ḡ-GḡḡÄ-
q°ḡÄ-Mm-ḡḡ-qḡḡ-mÄ-
PḡPḡ°x¼-°x¼-, ḡ-q-mḡ
Wz-VB¼ḡḡ P-¼P-±ḡb-
q-±ÄWz-ḡḡ-h-q-hi°i-, ḡ-
Mḡḡb-q-ḡ¼ḡḡ’”

Ç6-G, 0-G0mÄ-zzAi

Ç6-hP-G, 0-m0B-¾-Ziz°ÜÜBÄ-Æ6-VGÄ-hP-
BÄ-hPÄ~M¾-uÜÜêB-uÜÜÄ~Ü¼-z; b-hP-
q0-z; b-hM¾-uÜÜ6-ZêB-αV6-q°Ü; G-Ç6
, Ä»bü

M-G¼-hP-M-mG-GÜÜÄ-f6-mÄ-Ç6-G, 0
GÄb-q-hP-ü mG-±B-MG-qü hizYÜ-Ç6-G, 0
G0, 0Ä-q0V-ÄÄ-ZêB-αV6-q°Übm°zizÄ
, Ä»bü

Mz-ç0Ai

°hÄ, 0-q°Ü0100 G0-hYÄ»°ÜÜh-Ç6-
GÜPÄ°z0 100000 ç6»b~P-ü αGÇ6°2α-
J0-E0»0Ä¾-Ç6-GÜPÄ°z0 5000 ¾Ä-ZP-
z¼-H0»bü

°2α-J0°h006-ç6-α°ÜmÄ»¼HÜM-
V 50 mÜ-G¼»ÜY0ü h-ç6V¼-M-G¼-hYb-
q°Ü6-hi±00±0b-GmÄ»¼-z¼G-q-hP-ü Ç6-
G0±0¼-ZαÄ-LM°I 0ü ç6Q0m-HÜ6-mÄ-M¾-
uÜÜP-mG-±B-zMz-q-zTÄ~ÄÇ6-G0±6mÄ-
¾-h; °P¾°yh-zYÜ»bü

°hÄ, 0-q°Ü0SÜP-h-Ç6-G, 0-GÜ
qGÄ-q°ÜGÄ-αD00α-α-fz-q°ÜmÄ-ÄH0-
z-hm06-G, 0-ç6Q0, h-q°ÜÄm-G°0z0-f0
»bü

uÜÜ02005 1 2 q¼-M-G¼-hY6mÄ±B-
f0GÄ¾-ç6-mü ¼-XiÄ±m-HÄ¼Ä-D-YÄ-q°Ü6-

GÜP-, B-ÆB-B0-D¼HÜ6»0Ä-μGÄ-ç6Q0m-qÄ-
zÄh-mÄ-μGÄ»b-q¼h¾-Ç6-GÜP-, B-ÆB-B0-
D¼GÜm-HÜP-hYÜP-Ç6-GÜPÄ°z0-E¾Ä-hGÄ-
q°ÜWizP-hYI 0YÜ»bü

zb-αÜP°f¼-zü

uÜÜ01999 1-z 12 mÄ 2005 1-z 9 z¼-hYb-
hP°f¼-z-D-GÄ¾»b-q°Ü6-G, 0-Æα-GÄP-HÜ
qGÄ¼GÄ-fPÄ 14 °α-°2Ü-z, P, Ä»b-q¼hü

ZiV¼-zb¼P-B0-ç60Ä-hP-M-mG-GZÄ¾-
zdG-Y0ÇzÄ-ÄB0qÄ-zÄh-h0¾ü h¼»b~Ü6-
ç6Ä±P-α-hP-ü hizYÜG, 0-ç6Ä-hP-GÄ°-ç6Ä-
w¾-Viz-zTÄ-mÜ-G¼-mÄ°E¼»B¾0Ä°I ¼-
zXb-, Ä»bü

d-M6-GÜzÄ-ÄPÜK-HÄH0-q°Ü6-G, 0
GÜGÄ-q°ÜGÄ-Mm-G, z-αV0-vÄ-q-hizYÜhP-
ÇzÄ°2α-J0mP-Ç6¾-Ziz°Ü6-G, 0-ç6¾-Zm-
D»b-q°ÜmÄ±BÄÄ-dGÄ-α-fz-q-hP-ü Ç6-G, 0
hi±0αGÄ-Äz; ¼-mÄ-x0ü°Ü2Ä-Mm-HÜh-hY
zÄh-q°ÜÄ-dGÄ-fz~Üh-q¼hü

°2Ü-z, P-i

M-G¼-HÜÜBÄ-Æ6-VGÄ-ÆB-B0±6Ä-qÄ-x6Ä-
zÇ6Ä, Ä-q°ÜYÜ°f¼-HÜÜf0YÜ-z, P, Ä-
mü D0»B-d6-YÜ±6Ä-qÄ 2004 ¾006-ç6Ä-
XÄ-Ä¼-YÄ-q°ÜX-hiz-hq¼-C0e, Ä-mÄ-h-z¼-hY
Ç6-ç6Ä 45 hP-G, 0-ç6Ä 130 Æα-ç6Ä 292
zTÄ-M-G¼-hP-z¾»¼-mÄ°2Ü-z, P, Ä»bü

°2Ü-z, P, Ä-q°ÜGÄ-q°Ü-I PÄ-hÄ-hX±b-
hPÜÜh-Ç6-G, 0-ç6Q0m-HÜPÄ°z0-α±0-
HÜbü

uÜÜ0951 mÄ-h-z¼-HÜ6¾-Ziz°ÜÜBÄ-
Æ6-VGÄ~ÜGÄ¼GÄ°2Ü-z, P-ViÄ-hizYÜ
uÜÜ02003 ¾0Ü 10 ±i9 ZÜ-zb~Ü-D¼P-α-
¼B-μB-hYB»b-T0ü ÇzÄ-h¼-Ç6-ç6Ä 32
hP-ü G, 0-ç6Ä 579 Æα-ç6Ä 665 zTÄ-
E0-zÇ6Ä-Ç6¾-Ziz°ÜÜBÄ-Æ6-VGÄ~ÜGÄ-
¼GÄ 1276 °2Ü-z, P, Ä»b-q¼hü

qGÄ¼GÄ-mG-±B-i

ZihX~ÜdG-YÜ~ÜZÄ-ÄqGÄ¼GÄ-mG-±B-
GÜfzÄ-ÄÄ-Ç6GÄ-Ä0°I ¼-zXb-, Ä»b-q-
hq¼-mü GÄP-z°Ü6-mÄ-Ç6B¾¼PÄ°D0-
HÜ6-α2b-mP-hY, BÄ-biGb0-z-hP-ü x6Ä-
¼GÄ¾-z; ¾-mÄ-Gb0-zü 6°i m-½PÄ°D0-
HÜP-hYGT0GT0, Ä-biGb0-z-zTÄ~ÜfzÄ-
ÄÄ-zh-uh-mÄ-hz0°i m-, h-zYÜ»b-q¼hü

qGÄ±B-zÄ-h-hP°I ¼-zXb-, Ä-h0-
¾ü x0ü-hP-Ç6-G, 0-GÜGÄ¼GÄ-nαÄ-fzÄ-
¾α-Ç6GÄ~ÜxÜ±B, h-zYÜ»b-q-Ç6M-αÜÜ
hαG-αÜP¾G°f¼-HÜ6-mÄ-Gb0-zü Z¾-
Ghm-αf0-q0Ü¼-hYTB-Ç6b0-zü »G, α-
zMa-mÄ-Gb0-zü °I z-z°ÜÜh-mP-hYÄ-
ÇPÄ-zTÄ-fzÄ¾α-Ç6GÄ~Ü6-mÄ-xÜGb0-
, h~Ü»b¾0Ä-ÄÄ-dGÄ-fz»bü